
L'ANÀLISI DE L'OFERTA

Recreació o iniciació

Araceli González Lafont, llicenciada en Educació Física

Sovint es fa difícil destriar les activitats físiques de caire recreatiu de les que pretenen un aprenentatge esportiu determinat.



Quan hom pretén analitzar l'oferta esportiva, des d'un principi es troba amb el dubte de descobrir quina és la finalitat que es pretén amb la pràctica que s'està realitzant.*

Es evident, que no tota activitat esportiva es realitza amb la mateixa intenció i motivació, i fins i tot que una mateixa pràctica pot pretendre la consecució d'objectius diferents.

Així, per poder clarificar des de l'inici aquesta problemàtica, nosaltres englobarem les pràctiques esportives en tres grans àrees que, des del nostre punt de vista, recullen el conjunt de possibles finalitats que hom pot pretendre en oferir una pràctica esportiva, però en absolut no s'hauran d'entendre com a compartiments estancs, ja que en molts casos se superposen o bé s'intercanvien continguts, mitjans... de les altres àrees.

L'àrea educativa: engloba totes aquelles activitats que pretenen que es produeixi un aprenentatge en l'individu, un desenvolupament de la seva personalitat. Els objectius que es plantegen són a termini mitjà o llarg. Conjuntament amb la resta de continguts que reben els nens, pretenen una educació integral.

En aquest cas, no existeixen, en principi, una desvinculació entre els aspectes motors, cognitius i afectius o de socialització que una pràctica esportiva pot contenir en si mateixa.

"La noció formal de l'equilibri entre el cos i l'esperit constitueix la seqüència d'un dualisme superat que cal substituir pel de la convergència de totes les accions educatives capaces de fer brollar la totalitat del potencial humà."¹

Trobaríem dins d'aquesta línia aquelles activitats que es realitzen dins el marc escolar en horari lectiu, i es convertiria en un més dels continguts que als alumnes els cal superar.

Per tant no està sotmesa a la disponibilitat dels participants ni en el temps que s'hi dedica, ni en els objectius que

es plantegen: no podríem considerar-les com a pràctiques esportives de Temps Lliure.

En aquest cas, genèricament, són les mateixes escoles les que fan l'oferta, encara que no sempre en les mateixes condicions. En alguns casos, segons el que marca la llei, per edats primerenques són els mateixos mestres els que fan l'Educació Física o els llicenciats en el cas dels joves; en altres és l'APPA de les escoles la que paga a algú per a dur-la a terme. També hem d'anomenar algunes entitats o institucions que ofereixen o bé l'espai o de vegades fins i tot un professor que realitzi les classes d'Educació Física.

L'àrea competitiva: engloba aquelles activitats que pretenen cercar un màxim rendiment físic, per a assolir la consecució de l'èxit esportiu.

Els objectius que es plantegen són també a termini mitjà o llarg i estan encaminats a la consecució d'una immillorable condició física i de la tècnica esportiva necessària per a assolir el màxim rendiment.

Moltes vegades, aquesta activitat realitzada en el temps que resta després de les obligacions de cada dia passa a convertir-se en una prolongació d'aquestes. Hom perd en gran mesura la pròpia disponibilitat, ja que ha de respectar els horaris que es marquen a nivell d'entrenaments i competicions. Els objectius evidentment també estan per sobre de la pròpia decisió personal.

"El deporte es un factor de masificación al mismo tiempo que de disciplina... El deporte es el complemento exacto del trabajo mecanizado; oficia de relevo cuando el hombre abandona su trabajo, de tal modo que en ningún momento este hombre quede libre de la técnica..."²

Aquests tipus d'oferta la realitzen principalment els clubs que cerquen esportistes en la seva especialitat; en aquesta mateixa línia es mouria alguna oferta realitzada per les institucions, cas dels "Centres d'Iniciació

Tècnica Esportiva" (CITE). En ambdós casos, es tracta primer d'una iniciació i posteriorment d'un perfeccionament esportiu, però de caire univalent.

Ambdues ofertes veuen restringit el seu accés a aquells que presenten un mínim de qualitats.

També hem de parlar en aquesta àrea, de l'oferta realitzada per les Federacions, que generalment no la fan de forma directa, sinó mitjançant convenis amb entitats o institucions, com a intent de promoció del seu esport.

L'àrea recreativa: engloba aquelles activitats que es realitzen pròpiament en el Temps Lliure de què disposen els ciutadans, per tant l'elecció d'adscriure's a qualsevol de les ofertes existents és personal. En principi no existeix cap obligació quant al temps que s'hi dedica i els objectius i els continguts, encara que no es pot parlar de que existeixi pròpiament una autodefinició, sí de que hi ha una certa flexibilitat en el plantejament i realització dels objectius.

"El ocio se convierte en la expresión de las necesidades, de los intereses, de las aspiraciones, de los deseos individuales y colectivos"³

El que hàgim fet de l'esport recreatiu una àrea específica, no vol dir que aquesta pretengui objectius totalment diferents als plantejats anteriorment, ja que com veurem posteriorment, en molts casos o la intenció o els continguts són difícilment diferenciables, perquè moltes vegades, el propi ritme de vida, els interessos i les estimulacions externes degraden aquesta filosofia convertint-la en una reproducció del model predominant, el model envejable que representa el model competitiu, que transforma la pràctica en si, encara que no del tot els objectius. "El deporte-práctica, en su inmensa variedad (... deporte-higiene, -educación, -diversión, -ocio, -esfuerzo, -expresión, -aire libre...), es decir, todo deporte organizado para el ocio y para la educación, como el espontà-

Quasi totes les ofertes de temps lliure s'han allunyat en certa manera de la finalitat que havien o haurien de pretendre.

neo de cualquier movimiento popular (deporte para todos o deporte para la intimidad) es, cada vez más, otra realidad distinta del deporte-espectakulo”⁴

Podríem concretar l'esport recreatiu com aquella activitat que permet als seus participants una experimentació polivalent, una creació una relació, i tot això dut a terme sota un factor bàsic, la diversió. Evidentment aquesta activitat ha d'estar oberta a tothom que vulgui adscriure's.

"Tiempo libre para realizar actividades válidas en sí mismas, elegidas con toda libertad para llevar a cabo determinados fines y satisfacerse de acuerdo con el principio de placer”⁵

"No olvidemos que el ocio del Nombre es esencialmente elección y libertad, que corresponde a unas decisiones individuales, de gusto particular; en resumen a un complejo de tendencias en el centro mismo de la personalidad que la sociedad debe respetar lo más posible”⁶

Cercant l'esport recreatiu

Tots aquests aspectes pretenen pels nens i joves, la consecució d'un aprenentatge que ajudi a l'adquisició de l'activitat física com a un dels hàbits de vida dels ciutadans.

En principi, podem trobar moltes ofertes en el nostre entorn, que s'adscriuen en aquesta àrea recreativa, encara que com ja hem dit abans, moltes vegades deixen en un segon pla els plantejaments recreatius, intenten aproximar-se al màxim als continguts de l'àrea competitiva, i pretenen ser la "pedrera" dels futurs campions.

Així, podem trobar entitats que ofereixen activitats de forma continuada, és a dir, que cerquen la consecució d'objectius a termini mitjà o llarg. Entre aquestes entitats podem trobar: Les APPA de les escoles, que en un principi cercaven donar una continuació al programa escolar, al mateix temps que intentaven cobrir el dèficit



existent en qüestió de l'activitat física dels seus fills. En molts casos però, aquesta oferta es converteix en la pràctica d'un esport concret amb la

pretensió de participar en les competicions escolars a on deixar en bon lloc el nom de l'escola a la qual representen. No hi ha aquí límit en l'edat



d'inici a la competició. Els objectius educatius es converteixen en objectius competitiu com a reproducció del model federat. També hem de dir que no tota escola té els mitjans tant tècnics com de recursos (econòmics, espai...) per a oferir una activitat, havent d'adscriure's a l'oferta d'altres escoles o entitats.

En aquesta mateixa línia es mouen les associacions que hom pot trobar en el nostre entorn i que pretenen igualment com a objectiu fonamental retenir dins del seu espai físic als seus membres més joves. Per a fer-ho ofereixen activitats esportives, però també en aquest cas es tracta d'activitats esportives univalents, que tenen com a finalitat bàsica participar en les diferents competicions.

Una altra oferta que podem trobar és la que ofereixen les Escoles d'Iniciació esportiva, que compleixen l'objectiu que el seu propi nom indica. En molts casos, varen partir d'una iniciativa municipal per posteriorment constituir-se en associacions esportives. La seva finalitat, com acabem de dir, és iniciar esportivament els nens, però d'una manera polivalent, és a dir, donant la base a partir de la qual serà possible una iniciació poliesportiva. Moltes vegades els esports escollits depenen més dels espais disponibles que d'un plantejament fonamentalment educatiu. En aquest cas l'oferta

va dirigida al màxim nombre de persones possibles, sense cap tipus de condicionament.

Un altre tipus d'oferta que ens podem trobar és la presentada pels Ajuntaments, en l'actuació dels quals podem trobar dues tendències: uns varen començar organitzant quasi totes les activitats i posteriorment van anar cedint les seves competències per dedicar-se a subvencionar, mitjançant convenis, a entitats que les duguin a terme (aquest és el cas actual de per exemple, l'Ajuntament de Barcelona, que subvenciona les E.I.E. dels districtes, i actuen com a focus de descentralització, tant de les actuacions continuades com de les puntuals). En altres Ajuntaments es pot observar una tendència a l'inversa, ja que comencen sols subvencionant entitats, per anar cada vegada més realitzant ells mateixos les activitats, de forma directa.

Per últim hauríem de parlar de les empreses esportives, que poden donar en alguns casos cursos específics d'iniciació i perfeccionament esportius.

Com podem comprovar, quasi totes aquestes ofertes tot i ser ofertes de Temps Lliure, s'han allunyat en certa manera de la finalitat que havien o haurien de pretendre.

Entre elles les diferències les podríem trobar en l'oferta més o menys polivalent, més o menys d'iniciació o de

tecnificació que podria fer caure en l'oblit de que l'objectiu fonamental hauria de ser l'aprenentatge d'hàbits, que permetessin gràcies al plaer que hi troben els nens, la realització de la pràctica esportiva com a mitjà d'ocupació del Temps Lliure.

...que el tipus d'activitat proposada no només ha d'estimular els nens a provar sempre més de millorar les pròpies capacitats motores, sinó que ha de donar capacitat efectiva de transport envers la vida de cada dia, ja que conté en ell els pressupostos per afavorir el creixement de l'interès per la pròpia i l'aliena recerca corporal"

Com a entitats que ofereixen activitats puntuals (objectius a curt termini) per al Temps Lliure; podem trobar:

Les Institucions, cada vegada més, s'han conscienciat que l'activitat física és un bon mitjà per a l'ocupació del Temps Lliure, i que elles tenen els medis per a fer arribar, a la majoria de la població, pràctiques no sempre a l'abast de tothom. Per això tant de forma directa com mitjançant convenis amb entitats o Federacions ofereixen activitats de temporada, i tenen com a objectius principals l'aprenentatge i la consecució del plaer i la diversió.

També és cada vegada més comú trobar en els projectes municipals i fins i tot d'algunes entitats, una jornada o jornades recreatives, en les quals sols hi ha com a finalitat principal la diversió, el plaer dels participants. Aquesta activitat no es planteja cap procés, sinó que els objectius els genera ella mateixa i acaben, en molts casos, en la pròpia activitat.

Conclusions

Després d'haver analitzat les ofertes esportives, que poden trobar els nens i joves del nostre entorn, ens adonem que quasi totes aquestes estan molt lluny del que podria anomenar-se esport recreatiu, ja que en molts casos, s'intenta que l'aprenentatge sigui més de caire tècnic, i pretén fer dels nens,

Taula 1

OBJECTIUS FONAMENTALS DE CADA ÀREA

ÀREA EDUCATIVA	Objectiu formatiu
ÀREA COMPETITIVA	Objectiu competitiu
ÀREA RECREATIVA	Objectiu lúdic
	Objectiu formatiu
	Objectiu utilitari
	Objectiu d'higiene i salut

ja des del principi, esportistes d'èlit o potencialitat dels mateixos. Oblidant-se que la seva missió principal és preparar els adolescents per l'ocupació del Temps Lliure, ja que moltes vegades, la pràctica que realitzen s'els converteix en quelcom desagradable, o es veuen aviat exclosos, en no tenir les condicions tant físiques com tècniques que s'els demanen.

Hom pensa que Si l'activitat física de Temps Lliure realitzada en aquestes edats es tractés d'una pràctica recreativa que acomplís els objectius abans descrits, l'índex de participació no descendria als nivells que ho fa actualment, quan els individus deixen l'escola.

Amb això, no volem dir que l'altre tipus d'oferta hauria de desaparèixer, sinó que cadascun ha de tenir clar quina és la finalitat que ha de pretendre i no intentar imitar d'altres per als quals sí que és la seva missió. Evidentment que sí que es poden incloure alguns continguts de les altres àrees, però no s'ha de caure en una confusió de finalitats.

El que sí que afirmem, és que una oferta esportiva recreativa de Temps Lliure per a aquestes edats, ha de contribuir a l'educació dels individus a fi que a posteriori siguin capaços d'escollir l'activitat física com a mitjà d'ocupació del Temps Lliure.

"Un cop escollits, ja adults, els propis interessos culturals, el propi treball, no els caldrà escollir entre dedicar-se o no a una activitat de moviment, ja que aquesta haurà esdevingut ara, des de temps enrere una irrenunciable manera d'expressar-se i de participar en l'evolució positiva de la pròpia salut i de la sociabilitat"⁸

I si en això hi ha quelcom que és fonamental, és la capacitat que tingui el professor/animador que estigui amb ells en aquesta etapa de la vida; que sigui capaç de donar-los un ventall ample de possibilitats, una capacitat d'autoformació, que els doni a conèixer els beneficis que aporta la pràctica esportiva (de salut, de relació...) i que al mateix temps els faci sentir plaer en la vivència que estan realitzant.

NOTES:

1. BLAZQUEZ, D. — "Esport a l'escola o Escola Esportiva" — a rev. GUIX n° 68 juny 83 Barcelona.
2. ELLUL, J. — "La Technique ou l'enjeu du siècle — Armand Colin, Paris p. 230 Citat a Partisans — "Deporte, cultura y represión" — Gustavo Gili, S.A. Barcelona, 1978.
3. LANFANT — "Sociología del ocio — Ed. Península. Barcelona 1978, p. 228.
4. CAGIGAL — "Oh Deporte. (Anatomía de un gigante)" — Ed. Mifión. Valladolid 1981.
5. TOMOO SATO — "The sociological structure "of mass leisure"" en "Studies of broadcasting". Citat a CAGIGAL...
6. LANFANT — "Sociología del ocio" —
7. IMERONI, A. — "Treure els Jocs de dins de l'Escola" — a rev. GUIX n° 68 juny 1983. p. 35.
8. IMERONI, A. — "Treure els jocs... p. 37

* En la redacció d'aquest article varem creure convenient no caure en l'error de fer un llistat de la situació actual, a on hi fossin descrites les activitats que es realitzen, quins objectius pretenen, qui les promociona... sinó situar el tema, partint d'una conceptualització, per poder arribar a fer una anàlisi del conjunt d'activitats ofertes i intentar concloure si en tota l'oferta que existeix hi ha diferències i si veritablement hi ha quelcom que podem classificar d'esport recreatiu. Però abans d'entrar en aquesta qüestió hem d'aclarir que l'oferta analitzada sols és aquella que va dirigida als nens i joves, deixant el tema dels adults i edat perquè creiem que seria massa ampli, i escaparia en certa manera l'ambició d'aquest dossier. El grup d'edats que analitzem ja és de per si suficientment ampli i heterogeni, per dedicar-hi més d'un dossier.

Tampoc s'analitzaran les activitats físiques realitzades de forma autoorganitzada, ja que aquesta anàlisi hauria de partir d'un estudi sociològic, que encara no ha estat realitzat a nivell d'aquest grup d'edats.

BIBLIOGRAFIA

- LANFANT, *Sociología del ocio*, Barcelona: Península 1978.
- PARTISANS, *Deporte, cultura y represión*, Barcelona, Gustavo Gili S.A. 1978.
- PUIG, T., *Animació sociocultural i joventut urbana. La intervenció sociocultural en les subcultures dels joves*, Generalitat de Catalunya, Departament de Presidència. Direcció General de la Joventut. Barcelona 1985.
- CAGIGAL, *Oh Deporte (Anatomía de un gigante)*. Valladolid, Mifión 1981.
- ROMERO de TEJADA, INSTITUTO GALLUP, *Estudi sociològic de la joventut de Catalunya*, Generalitat de Catalunya, Departament de Presidència, Direcció General de la Joventut, Desembre 1985. Barcelona.
- PEDRO, F., *Ocio y Tiempo Libre. d'ara que?*, Barcelona, Humanitas 1984.

FRANCH, J., *El lleure com a projecte*, Generalitat de Catalunya, Departament de Presidència, Direcció General de la Joventut, Barcelona 1985.

GARCIA BONAFE, M., PUIG, N., *L'esport en edat escolar a la ciutat de Barcelona*, estudi encarregat per l'Àrea d'Esports de l'Ajuntament de Barcelona, Desembre 1985.

CÁSASA, DURÀ, *La promoció de l'esport comença a l'escola*, Barcelona 1984.

COL-LECTIU JAUME SOLER, *Àrees o àmbits de actuación en el marco de las actividades académicas*, ponència presentada en el III Seminari de natació escolar.

GUIX, *L'activitat física fora de l'escola*, n° 68 Juny 1983 Barcelona.

GUIX, Elements d'acció educativa, *El nen fora de l'escola*, núm. 92 Juny 1985 Barcelona.

PERSPPECTIVA ESCOLAR, *L'esport a l'edat escolar*, núm. 49 Barcelona, Novembre 1980.